

CICERONSKÁ VÝMLUVNOST

Úspěšný politik musí mít dar bystré řeči. Zvláště to platilo v antice. Caesarův současník Marcus Tullius Cicero si připravil svou politickou kariéru jako skvělý právník a výmluvný obhájce v slavných procesech. Nedosáhl-li trvalých úspěchů v životě politickém, byla tím vinna jeho povaha, jeho bázlivost spojená s pýchou, jeho nedůslednost a váhavost v rozhodujících chvílích, špatný odhad situace. Většinou sázel na špatné karty, které nevyšly.

Ale ať byl Cicero jako člověk i politik jakýkoli, řečník to byl. Takový řečník, že se jeho slova bál celý Řím a že se o jeho přízeň ucházely všechny soupeřící strany. Prvního velkého úspěchu na veřejnosti dobyl Cicero svým vystoupením proti Gaiovi Verrovi. Verres byl místodržitelem na Sicílii a vydíral tamější obyvatelstvo takovým způsobem, že to bylo moc i na Římany, kteří v tomto ohledu nebyli zrovna útlocitní. Ciceronova obžaloba byla tak pádná, že se Verrův advokát vzdal obhajoby a obžalovaný nevyčkal konce soudu a uprchl z Říma.

Avšak nejslavnější jsou Ciceronovy řeči proti Catilinovi. Politické poměry v Římě byly tehdy velmi složité. Jednotlivé osobnosti a skupiny spolu tvrdě zápasily. Caesarův návrh zákona na přiděl státní půdy nejchudším občanům neprošel. Napětí stupňovala početná skupina politiků nevalné mravní pověsti. V jejich čele stál Lucius Sergius Catilina, podle novodobých historiků zhýralec a několikanásobný vrah. To ovšem nevedilo, aby nezasedal v senátě. Když se mu nepodařilo dosáhnout nejvyšších státních úřadů, rozhodl se uchvátit moc převratem a sbíral k tomu účelu vojsko. Cicero se o chystaném spiknutí dověděl a veřejně v senátě Catilinu obvinil: „Jak dlouho ještě budeš, Catilino, zneužívat naší trpělivosti? Jak dlouho ještě se nám

bude rouhat tvé šílenství? Kdy se přestane vypínat tvá bezuzdná opovážlivost?“

Cicero triumfoval, spiklenci byli odsouzeni a popraveni, Catilina sám padl v čele hrstky svých přívrženců.

Slavné a úspěšné soudní řeči získaly Ciceronovi pověst nepřekonatelného řečníka. Jeho věty dovedou být hned útočné, hned dojmavé a lahodné, hned zas úsečné, vždy jsou však elegantní a výmluvné. Ani řízný vtíp nebyl tomuto strhujícímu rétorovi cizí. Vždycky věděl, jak nasadit, jak polichotit posluchačům, jak přitížit obžalovanému. Když hájil přítele, je jeho chráněncem úplná lilie. A naopak zase protivník se jevil jako nejčernější mouřenín: „Kde se v celé Itálii najde travič, kde loupežník, kde zákeřník, kde floutek, kde marnotratník... kde dareba, který by se nemohl pochlubit, že se důvěrně stýkal s Catilinou?“

Jedni pokládají Cicerona za „otce vlasti“ a přesvědčeného zastánce republikánských svobod, jiní za pouhého výmluvného demagoga a ješitu. Tak například Machar:

„A Catilinou holedbáš se ráno
a Catilinou holedbáš se večer
v přátelském kruhu,
v shromaždištích lidu,
v senátě, všude: já a Catilina.

A pro jistotu spisuješ ty řeči
a o budoucnost dojemně se staráš,
by každý člověk věděl dokonale,
jak Cicero Řím zbavil Catiliny.

Žvatlavý starče!“

Od slavného Cicerona je odvozeno slovo *ciceron*. Označovali se jím průvodci po památkách, galeriích a muzeích. Jméno samo jim jistě lichotí. Někdy však následují svého předchůdce pouze vodopádem slov, bohužel bezduchých a bez vtípu, vlastního prarotci výmluvnosti.

